

(กสม. แลงข่าวเด่นประจำสัปดาห์ ครั้งที่ 17/2568)

กสม. ตรวจสอบกรณีการขนย้ายกากแคดเมียม

หน่วยงานกำกับดูแลการจัดการกากอุตสาหกรรมตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด

- ชี้ กรณีตำรวจนครบาลทองหล่อพิจารณาคดีล่าช้ากว่า 4 ปี เป็นการละเมิดสิทธิในกระบวนการยุติธรรม

แนะ ตร. เร่งแก้ไข

วันศุกร์ที่ 23 พฤษภาคม 2568 เวลา 10.30 น. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) โดยนายสันต์ ภัยหลิกสิทธิ์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และนายจุมพล ขุนอ่อน ที่ปรึกษาสำนักงาน กสม. รักษาการแทน รองเลขาธิการ กสม. แลงข่าวเด่นประจำสัปดาห์ ครั้งที่ 17/2568 โดยมีวาระสำคัญดังนี้

1. กสม. ตรวจสอบกรณีการขนย้ายกากแคดเมียมจากจังหวัดตากไปสมุทรสาคร หน่วยงานกำกับดูแลการจัดการกากของเสียอุตสาหกรรมตามกฎหมายและหลักธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนอย่างเคร่งครัด

นายจุมพล ขุนอ่อน ที่ปรึกษาสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ รักษาการแทน รองเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เปิดเผยว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้รับเรื่องร้องเรียนเมื่อเดือนมิถุนายน 2567 ระบุว่า กรณีตรวจพบกากตะกอนแคดเมียมที่ถูกขนย้ายจากหลุมฝังกลบของบริษัทแห่งหนึ่ง (ผู้ถูกร้องที่ 1) ซึ่งเคยประกอบกิจการถลุงโลหะสังกะสีในพื้นที่จังหวัดตากไปยังโรงงานของบริษัทอีกแห่ง (ผู้ถูกร้องที่ 2) ที่ตำบลบางน้ำจืด อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร และพื้นที่อื่น ๆ ของจังหวัดสมุทรสาคร ชลบุรี และกรุงเทพมหานคร ผู้ร้องเห็นว่า กรมโรงงานอุตสาหกรรม สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดตาก และกระทรวงอุตสาหกรรม (ผู้ถูกร้องที่ 3 - 5) ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องละเลยการปฏิบัติหน้าที่ในการกำกับดูแล จนทำให้แคดเมียมซึ่งเป็นโลหะหนักที่มีพิษต่อกระดูกและเป็นสารก่อมะเร็งร้ายแรง กระทบต่อสิทธิของประชาชนและชุมชน จึงขอให้ตรวจสอบ

กสม. ได้พิจารณาข้อเท็จจริงจากทุกฝ่าย หลักกฎหมาย และหลักสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 41 และ 43 ได้รับรองสิทธิของบุคคลและชุมชนในการรับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานรัฐ รวมทั้งการเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการใดอันจะเป็นประโยชน์ หรือควั่นการดำเนินการใดอันจะกระทบต่อความเป็นอยู่อย่างสงบสุขของประชาชนหรือชุมชน ขณะที่พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 5 และมาตรา 10 กำหนดให้บุคคลมีสิทธิในการดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ และเมื่อมีกรณีที่จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน หน่วยงานของรัฐที่มีข้อมูลเกี่ยวกับกรณีดังกล่าวต้องเปิดเผยข้อมูลนั้นและวิธีป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพให้ประชาชนทราบโดยเร็ว

ข้อเท็จจริงจากการตรวจสอบรับฟังได้ว่า บริษัทเอกชน ผู้ถูกร้องที่ 1 ประกอบกิจการถลุงโลหะสังกะสีกำลังการผลิตตั้งแต่ 50 ตันต่อวัน ในพื้นที่ตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ตั้งแต่ปี 2527 ต่อมาปี 2565 ได้แจ้งเลิกประกอบการและฝังกลบกากตะกอนแคดเมียมและของเสียอื่น ๆ ในบ่อฝังกลบ

ที่สร้างขึ้นตามหลักเกณฑ์การผังกลบ โดยได้ปรับเสถียรกากตะกอนแคะเมี่ยมเพื่อทำลายฤทธิ์ และผสมปูนซีเมนต์เพื่อป้องกันการฟุ้งกระจาย ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวเป็นการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่กำหนดไว้ในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ต่อมาเมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2566 ผู้ถูกร้องที่ 1 ได้ยื่นคำขออนุญาตขนย้ายกากตะกอนแคะเมี่ยมต่อกรมโรงงานอุตสาหกรรมผ่านทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดตากได้พิจารณาอนุญาตให้มีการขนย้ายกากตะกอนแคะเมี่ยม 15,000 ตัน จากหลุมฝังกลบไปบำบัดหรือกำจัดที่โรงงานของบริษัทผู้ถูกร้องที่ 2 ณ จังหวัดสมุทรสาคร อย่างไรก็ดี การนำกากตะกอนแคะเมี่ยมออกจากบ่อฝังกลบของบริษัทผู้ถูกร้องที่ 1 เป็นการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดการจัดการกากของเสียที่เป็นโลหะหนักหรือสารพิษ ตามที่กำหนดไว้ใน EIA ซึ่งผู้ถูกร้องที่ 1 ไม่ได้ขอเปลี่ยนแปลงรายละเอียดโครงการหรือจัดทำ EIA ฉบับใหม่เสนอคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (คชก.) เพื่อให้ความเห็นชอบ ประกอบกับพบว่า ผู้ถูกร้องที่ 1 เก็บกากตะกอนแคะเมี่ยมบางส่วนกองไว้ในนอกอาคารโรงงาน โดยยังมีได้นำเข้าสู่กระบวนการบำบัดหรือกำจัดที่โรงงานของผู้ถูกร้องที่ 2 รวมทั้งมีการขนย้ายกากตะกอนแคะเมี่ยมไปยังพื้นที่อื่น ๆ ในจังหวัดสมุทรสาคร ชลบุรี และ กทม. แล้ว ด้วยเหตุนี้ เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2567 สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดตากจึงมีหนังสือเพิกถอนการอนุญาตการขนย้ายกากตะกอนแคะเมี่ยม และให้ขนย้ายกลับมาฝังกลบที่โรงงานของผู้ถูกร้องที่ 1 ณ จังหวัดตาก

ต่อมาเมื่อเดือนเมษายน 2567 กระทรวงอุตสาหกรรมได้แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการขนย้ายกากตะกอนแคะเมี่ยมและกากสังกะสี และคณะทำงานแก้ไขปัญหาและการขนย้ายกากตะกอนแคะเมี่ยม เพื่อจัดการและกำกับดูแลการขนกากตะกอนแคะเมี่ยมจากพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดอื่นที่ตรวจพบกลับไปยังบ่อฝังกลบเดิมที่จังหวัดตาก การขนย้ายเริ่มขึ้นเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2567 และเสร็จสิ้นเมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2567 โดยนำลงบ่อฝังกลบครบทั้งหมดแล้ว และกรมควบคุมมลพิษได้ตรวจสอบคุณภาพดินและน้ำในพื้นที่โรงงาน และบริเวณโดยรอบโรงงานทุกพื้นที่ที่กระทบพบว่าทุกพื้นที่มีปริมาณแคะเมี่ยมอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน

อย่างไรก็ดี เมื่อเดือนพฤษภาคม 2567 ประชาชนได้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครอง 2 คดี โดยเป็นการฟ้องร้องหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและบริษัทผู้ถูกร้องที่ 1 เกี่ยวกับขั้นตอนการขนย้ายกากตะกอนแคะเมี่ยมกลับมาฝังกลบในในพื้นที่จังหวัดตากว่าไม่มีการจัดทำแผนประเมินความเสี่ยง แผนฉุกเฉินและแผนเผชิญเหตุหากเกิดการรั่วไหล รวมทั้งไม่มีแผนการสื่อสารกับประชาชน และฟ้องร้องว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดล่าช้าเกินสมควรและขอให้ศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูเยียวยาผลกระทบต่อประชาชนที่เกิดขึ้น จากกรณีการอนุญาตให้นำกากตะกอนแคะเมี่ยมที่ฝังกลบแล้วจากจังหวัดตากเคลื่อนย้ายไปยังพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ชลบุรี และ กทม. กรณีนี้จึงเป็นกรณีตามมาตรา 39 (1) ประกอบมาตรา 39 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 ซึ่งบัญญัติให้ กสม. ตั้งคดีเรื่อง หากเป็นเรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาล

อย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นการป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต กสม. ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2568 จึงเห็นควรมีข้อเสนอแนะในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการ สรุปได้ดังนี้

(1) ให้บริษัทผู้ถูกร้องที่ 1 จัดให้มีกระบวนการตรวจสอบสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน (Human Rights Due Diligence: HRDD) โดยเฉพาะประเด็นผลกระทบของการประกอบธุรกิจต่อประชาชน ชุมชน และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เป็นไปตามหลักการชี้แนะว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (UNGPs) และให้กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ร่วมกับสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และกรมโรงงานอุตสาหกรรมส่งเสริมการประกอบธุรกิจที่เคารพสิทธิมนุษยชน และสนับสนุนให้บริษัทผู้ถูกร้องที่ 2 นำหลักการ UNGPs ไปปรับใช้ในการประกอบกิจการ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ประสานความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและแก้ไขปัญา และจัดให้มีช่องทางสื่อสารเพื่อรับเรื่องร้องเรียนที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย

และให้กรมโรงงานอุตสาหกรรม สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดตาก และกระทรวงอุตสาหกรรมพิจารณาอนุญาต กำกับ ควบคุม เฝ้าระวัง และติดตามการขนย้ายกากของเสียอุตสาหกรรม โดยเฉพาะกากของเสียอันตราย ให้เป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด และทบทวนการพิจารณาอนุญาตเพื่อนำสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วออกนอกบริเวณโรงงานผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ กรณีที่เป็นกากของเสียอันตราย การพิจารณาอนุญาตดังกล่าวต้องมีการกำกับควบคุมและติดตามตรวจสอบที่ครบถ้วนและรอบด้าน

(2) มาตรการในการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่ง ให้กรมโรงงานอุตสาหกรรมและกระทรวงอุตสาหกรรมทบทวนการถ่ายโอนอำนาจให้อุตสาหกรรมจังหวัดพิจารณาอนุญาตนำสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วออกนอกบริเวณโรงงาน โดยเฉพาะกากของเสียอันตราย โดยให้คำนึงถึงคุณสมบัติ สักยภาพ ประสิทธิภาพและจำนวนของผู้ปฏิบัติงาน เนื่องจากการพิจารณาอนุญาตจำเป็นต้องกระทำด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง และใช้องค์ความรู้ที่หลากหลาย นอกจากนี้ให้กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ศึกษา นโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ประกอบการเหมืองแร่ เพื่อกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจนในการดูแลแก้ไขปัญหาการปนเปื้อนในพื้นที่ภายหลังจากการเลิกกิจการหรือปิดเหมืองแร่แล้ว และจัดการดูแลกากของเสียที่เกิดจากกระบวนการทำเหมืองแร่

2. กสม. ชี้ กรณีตำรวจนครบาลทองหล่อพิจารณาดีลล่าช้ากว่า 4 ปี เป็นการละเมิดสิทธิในกระบวนการยุติธรรม เนะ ตร. เร่งแก้ไข

นายวสันต์ ภัยหลีกลี้ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เผยว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้รับเรื่องร้องเรียนจากผู้ร้องรายหนึ่งเมื่อเดือนสิงหาคม 2567 ระบุว่า เมื่อวันที่ 27 มกราคม 2564 ผู้ร้องได้ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจนครบาลทองหล่อ (ผู้ถูกร้อง) ว่าได้ทำสัญญาเช่าห้องพักแห่งหนึ่งในเขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร โดยตกลงค่าเช่าเดือนละ 5,100 บาท กำหนดเวลาเช่า 1 ปี ต่อมาผู้ร้องผิดนัดชำระค่าเช่า ผู้ให้เช่าจึงขนย้ายและยึดทรัพย์สินของผู้ร้องไปจากห้องเช่าโดยผู้ร้องไม่ยินยอม เป็นเหตุให้ผู้ร้องได้รับความเสียหายจากการถูกบุกรุกห้องเช่า ทรัพย์สินสูญหายมูลค่าหลายแสนบาท ผู้ร้องได้สอบถาม

ความคืบหน้าของคดีมาโดยตลอด แต่ผู้ถูกร้องยังไม่ดำเนินการตามหน้าที่ให้แล้วเสร็จซึ่งกระทบต่อสิทธิของผู้ร้องที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยรวดเร็ว ทั้งนี้ กสม. ได้ประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนไปยังสถานีตำรวจนครบาลทองหล่อ ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องย้ายไปดำรงตำแหน่งสารวัตรกลุ่มงานตรวจสอบ 3 กองคดีอาญา สำนักกฎหมายและคดี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ตร.) แต่ยังไม่ส่งมอบสำนวนคดีกลับคืนให้แก่สถานีตำรวจนครบาลทองหล่อตามที่เคยมีหนังสือ 2 ฉบับ ให้ส่งมอบสำนวนการสอบสวน ต่อมาหลังจากที่มีการร้องเรียนได้มีการประสานให้ส่งมอบสำนวนอีกครั้ง แต่ผู้ถูกร้องยังไม่ดำเนินการเช่นเดิม ทำให้คดียังไม่มีความคืบหน้า

กสม. ได้พิจารณาข้อเท็จจริงจากทุกฝ่าย หลักกฎหมาย และหลักสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้รัฐจัดให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวกรวดเร็ว และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนดให้พนักงานสอบสวนเริ่มการสอบสวนโดยไม่ชักช้า นอกจากนี้ คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 419/2556 ลงวันที่ 1 กรกฎาคม 2556 เรื่อง การอำนวยความสะดวกในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวน และมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา กำหนดให้มีการแจ้งผลความคืบหน้าการสอบสวนเพื่อเป็นการสื่อสารและสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับผู้แจ้งความร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ ได้รับทราบความคืบหน้าผลการดำเนินการของพนักงานสอบสวนและเพื่อเป็นการให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเท่าเทียมกัน และให้ผู้บังคับบัญชาจัดการควบคุม ตรวจสอบ แนะนำให้การสอบสวนดำเนินการตามกฎหมายและระเบียบโดยเรียบร้อยไม่ชักช้า สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR)

กสม. พิจารณาแล้วเห็นว่า นับตั้งแต่ผู้ร้องแจ้งความร้องทุกข์จนถึงปัจจุบัน มีระยะเวลาดังกล่าวมาแล้ว 4 ปีแล้ว แต่คดียังไม่มีความคืบหน้าและไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ถูกร้องแจ้งความคืบหน้าของคดีให้ผู้ร้องทราบ การดำเนินการของผู้ถูกร้องจึงไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และไม่ปฏิบัติตามคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 419/2556 ลงวันที่ 1 กรกฎาคม 2556 ไม่เป็นไปตามประกาศสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เรื่อง กำหนดระยะเวลาการดำเนินการในกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. 2566 ที่กำหนดให้พนักงานสอบสวนต้องสอบสวนคดีอาญาทั่วไปให้แล้วเสร็จภายใน 2 เดือน นับแต่รับคำร้องทุกข์ อีกทั้งการสอบสวนคดีที่ล่าช้ายังไม่สอดคล้องกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาด้วย ในชั้นนี้จึงรับฟังได้ว่าผู้ถูกร้องละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

ส่วนกรณีผู้ถูกร้องย้ายไปปฏิบัติหน้าที่สังกัดใหม่ แต่ไม่ส่งมอบสำนวนคดีกลับคืนให้แก่สถานีตำรวจนครบาลทองหล่อ โดยผู้กำกับสถานีตำรวจนครบาลทองหล่อซึ่งเป็นผู้บริหารสูงสุดไม่สั่งการมอบหมายให้พนักงานสอบสวนรายอื่นดำเนินการรับผิดชอบแทนโดยเร็ว ไม่จัดระบบบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้คดีไม่มีความคืบหน้าซึ่งกระทบสิทธิในกระบวนการยุติธรรมของผู้ร้องที่เป็นผู้เสียหาย พฤติการณ์ของผู้กำกับการสถานีตำรวจนครบาลทองหล่อ จึงเป็นการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน นอกจากนี้ การละเลยการกระทำของพนักงานสอบสวนและผู้กำกับการสถานีตำรวจนครบาลทองหล่ออาจเป็นการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือ

ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ซึ่งอยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) ด้วย จึงเห็นควรส่งรายงานผลการตรวจสอบฉบับนี้ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ใช้ประกอบการพิจารณาตามหน้าที่และอำนาจต่อไป

ด้วยเหตุผลดังกล่าว กสม. ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2568 จึงมีมติให้มีข้อเสนอแนะไปยังสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ตร.) ให้ใช้ข้อมูลตามรายงานผลการตรวจสอบกรณีนี้ดำเนินการไปตามหน้าที่และอำนาจกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน พร้อมทั้งให้เสนอรายงานนี้ต่อคณะกรรมการพิจารณาเรื่องร้องเรียนตำรวจ (ก.ร.ตร.) เพื่อพิจารณาควบคุมกันไปด้วย โดยอย่างน้อยต้องกำหนดมาตรการหรือแนวทางในการป้องกันมิให้เกิดเหตุการณ์ในลักษณะเดียวกันนี้ขึ้นอีก นอกจากนี้ ให้สั่งการให้สถานีตำรวจนครบาลทองหล่อเร่งรัดการดำเนินคดีของผู้ร้องให้แล้วเสร็จโดยไม่ชักช้า โดยให้แจ้งความคืบหน้าผลการสอบสวนให้ผู้ร้องทราบตามคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 419/2556 ลงวันที่ 1 กรกฎาคม 2556 ด้วย

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

23 พฤษภาคม 2568